

## **Phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn trong xây dựng nông thôn mới**

Lý luận và thực tiễn phát triển nông nghiệp, nông thôn cho thấy tăng trưởng kinh tế của các quốc gia thường đi liền với quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đô thị hóa. Trong quá trình đó, nông nghiệp thường là lĩnh vực tiên phong trong quá trình đổi mới, nền tảng trong quá trình phát triển, trụ đỡ trong các giai đoạn khủng hoảng của nền kinh tế. Xu hướng phát triển nông nghiệp, nông thôn đó là tăng quy mô sản xuất, rút lao động từ nông nghiệp sang công nghiệp và dịch vụ, thay đổi cơ cấu sản phẩm nông nghiệp, tăng chế biến và giá trị gia tăng của sản phẩm, sử dụng nguồn lực một cách hợp lý và phù hợp theo hướng tăng hàm lượng vốn, khoa học công nghệ, giảm hàm lượng sử dụng lao động và sự phụ thuộc vào nguồn tài nguyên (đất đai, nước, tài nguyên tự nhiên khác)...

Kinh nghiệm lý luận và thực tiễn đã chỉ ra rằng, định hướng phát triển và chính sách là những yếu tố rất quan trọng, thúc đẩy sự phát triển của kinh tế nông nghiệp, nông thôn. Trong đó, cần phải thúc đẩy tối đa sức sản xuất nông nghiệp, đổi mới triệt để các hình thức tổ chức, nâng cao hàm lượng khoa học công nghệ và giá trị gia tăng của sản phẩm; định hướng đầu tư và huy động doanh nghiệp vào việc tận dụng lực lượng lao động rút ra từ lĩnh vực nông nghiệp; hệ thống tài chính phải định hướng nguồn vốn đầu tư vào ngành nông nghiệp và vào phát triển sản xuất.

Giai đoạn chuyển đổi và đổi mới trong phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn hướng đến các giải pháp tạo việc làm ở nông thôn bằng cách phát triển nông nghiệp giá trị cao, thâm dụng lao động và liên kết chặt chẽ với khu vực phi nông nghiệp. Cùng với đó là thích ứng với những thách thức của toàn cầu hóa, đổi mới thể chế về thị trường quốc tế, sự phát triển của khoa học công nghệ, và ảnh hưởng của biến đổi khí hậu.

Trước bối cảnh đó, phát triển kinh tế nông thôn trở thành một nhiệm vụ trọng tâm trong chiến lược phát triển kinh tế xã hội 10 năm 2011-2020, bắt đầu từ Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 của BCH Trung ương Đảng, với mục tiêu xây dựng nông nghiệp, nông thôn với cơ cấu kinh tế và các hình thức tổ chức sản xuất hợp lý, gắn nông nghiệp với phát triển nhanh công nghiệp, dịch vụ, đô thị theo quy hoạch. Tiếp đến là Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII đã tiếp tục nhấn mạnh yêu cầu đẩy mạnh cơ cấu lại nông nghiệp gắn với xây dựng nông thôn mới, trong đó tập trung thúc đẩy ứng dụng công nghệ cao trong sản xuất; đổi mới và phát triển các hình thức tổ chức sản xuất; đẩy mạnh công nghiệp chế biến sâu, chế biến tinh nông, lâm, thủy sản; có chính sách phù hợp để phát triển và tiêu thụ đối với các nhóm sản phẩm xuất khẩu chủ lực, có lợi thế quốc gia, lợi thế địa phương và các đặc sản vùng, miền.

Cùng với quá trình đó, Chính phủ đã xây dựng và cho triển khai Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010-2020 (năm 2010) và Đề án tái cơ cấu ngành nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng và phát triển bền vững (năm 2013), theo đó một trong những mục tiêu quan trọng

của Đề án là nâng cao thu nhập, cải thiện nhanh hơn đời sống của nông dân, góp phần xóa đói giảm nghèo.

Kết quả triển khai chủ trương, chính sách trong xây dựng nông thôn mới, đặc biệt là phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn gắn với cơ cấu lại ngành nông nghiệp, Việt Nam đã đạt được nhiều thành tựu, cụ thể là:

Nông nghiệp có mức tăng trưởng ổn định, giai đoạn 2011-2015 tốc độ tăng trưởng GDP bình quân của toàn ngành nông, lâm, thủy sản đạt 3,1%/năm, bình quân giai đoạn 2011-2018 đạt 2,95%/năm, tỷ trọng GDP ngành nông nghiệp trong cơ cấu GDP nền kinh tế giảm từ 18,38% năm 2011 xuống còn 14,57% năm 2018. Nông nghiệp chuyển mạnh sang sản xuất hàng hóa cạnh tranh quốc tế, năng suất, chất lượng sản phẩm ngày càng cao. Cơ cấu sản xuất từng ngành được điều chỉnh, chuyển đổi theo hướng phát huy lợi thế của mỗi địa phương và cả nước gắn với nhu cầu thị trường. Công nghiệp và dịch vụ ở nông thôn phát triển nhanh cả về giá trị sản xuất và lĩnh vực, hình thức hoạt động. Giá trị sản xuất công nghiệp nông thôn có xu hướng tăng trưởng cao hơn mức tăng trưởng giá trị sản xuất toàn ngành công nghiệp, bình quân giai đoạn 2008-2017 đạt 12,2%.

Trong bối cảnh mới, Việt Nam phải chịu sự cạnh tranh trên thị trường xuất khẩu và ngay cả trên sân nhà. Các hàng rào kỹ thuật và biện pháp kiểm dịch vệ sinh an toàn thực phẩm, cũng như các quy định khác về bảo vệ bản quyền (giống, thuốc bảo vệ thực vật, phân bón...) sẽ trở thành rào cản đòi hỏi người dân, doanh nghiệp cần một sự chủ động và ổn định về thị trường thông qua việc phát triển sản phẩm có thương hiệu, nguồn gốc rõ ràng, đồng nghĩa với việc phải tạo ra sản phẩm có chất lượng đáp ứng các tiêu chuẩn, nhu cầu, thị hiếu của thị trường.

Vì vậy, về khía cạnh kinh tế nông nghiệp, nông thôn, cần tập trung vào các đột phá về thể chế phát triển nông nghiệp, nông thôn; chuyển dịch cơ cấu kinh tế nông nghiệp, nông thôn; đổi mới mô hình tổ chức, liên kết sản xuất, phát triển thị trường; nâng cao trình độ sản xuất, ứng dụng KH-CN trong nông nghiệp, tăng cường khởi nghiệp sáng tạo trong nông thôn; cách thức thúc đẩy áp dụng thực hành nông nghiệp tốt, đảm bảo chất lượng, an toàn thực phẩm, thích ứng với biến đổi khí hậu trong sản xuất, kinh doanh nông nghiệp. Cụ thể là:

- Về quan điểm, phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn phải lấy doanh nghiệp làm hạt nhân, lấy nông dân làm chủ thể, lấy khoa học công nghệ làm then chốt, lấy kinh tế hợp tác làm nòng cốt, lấy liên kết sản xuất theo chuỗi giá trị giữa doanh nghiệp và hợp tác xã, hộ gia đình làm nền tảng để phát triển kinh tế nông nghiệp, nông thôn bền vững.

- Đổi mới thể chế, chính sách, xây dựng môi trường đầu tư thân thiện, minh bạch nhằm thúc đẩy doanh nghiệp đầu tư vào nông nghiệp, hoàn thiện cơ chế thúc đẩy nguồn lực (đất đai, tín dụng, lao động...) để hình thành các chuỗi giá trị khép kín, gắn với sản xuất hàng hóa, vùng nguyên liệu quy mô lớn. Đẩy mạnh đầu tư cơ sở hạ tầng, hệ thống kết nối, logistic đáp ứng yêu cầu đầu tư của doanh nghiệp trong lĩnh vực nông nghiệp.

- Hoàn thiện chính sách thúc đẩy nghiên cứu, ứng dụng khoa học công nghệ, nâng cao tỷ trọng khoa học công nghệ trong sản phẩm nông nghiệp, góp phần hình thành các chuỗi giá trị sản phẩm công nghệ cao, an toàn thực phẩm và nâng cao hàm lượng chế biến đổi, giá trị gia tăng của nông sản Việt Nam trên thị trường quốc tế.

- Đổi mới phương pháp, tăng cường đào tạo, nâng cao chất lượng lao động nông thôn, hỗ trợ dịch chuyển để rút lao động nông nghiệp sang phi nông nghiệp, gắn với quy hoạch và bố trí dân cư trong bối cảnh công nghiệp hóa, đô thị hóa.

- Tập chung chính sách, giải pháp nhằm đổi mới các hình thức tổ chức sản xuất gắn với nhu cầu của thị trường, thúc đẩy vai trò của doanh nghiệp nông nghiệp, đặc biệt là nâng cao hiệu quả hoạt động của các HTX nông nghiệp, thúc đẩy vai trò kết nối trong chuỗi giá trị của các HTX.

- Tiếp tục đầu tư nguồn lực để triển khai hiệu quả Chương trình OCOP, gắn với phát triển văn hóa, du lịch, truyền thống của cộng đồng nông thôn. Phát triển sản phẩm OCOP gắn với lợi thế về chất lượng, thị trường, phát huy vai trò cộng đồng, đồng thời thúc đẩy sản xuất, kinh doanh, khởi nghiệp sáng tạo, thúc đẩy kinh tế hộ gia đình và kinh tế nông thôn.

Những vấn đề mới nêu trên trong phát triển nông thôn Việt Nam cần được mổ xẻ bài bản từ góc nhìn khoa học để làm rõ những thay đổi nông nghiệp, nông thôn thời gian qua cũng như định hướng mang tầm chiến lược và giải pháp đột phá trong thời gian tới.

TTHTQT

<http://nongthonmoi.gov.vn/Pages/phat-trien-kinh-te-nong-nghiep-nong-thon-trong-xay-dung-nong-thon-moi.aspx>